

De thuisbasis: de invloed van sociale herkomst

Onderzoek naar kennis
en vaardigheden

PIAAC Launch – kennissessie “Kansengelijkheid”

Babs Jacobs
10 december 2024

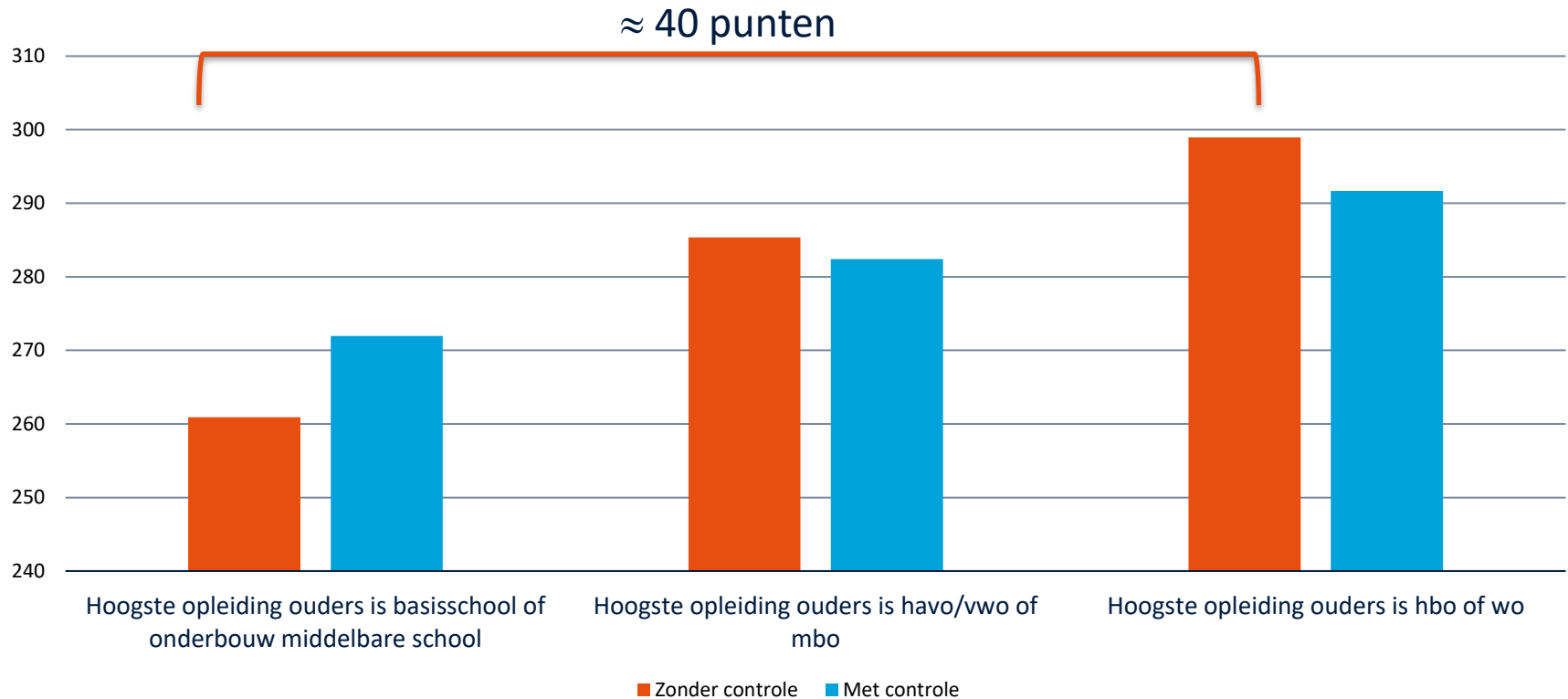
De rol van sociale herkomst

- Al decennialang onderzoek naar de invloed van sociale herkomst
- Een sterke overdracht: sociale mobiliteit ↓ en kansengelijkheid ↓
- PIAAC biedt inzicht in de rol van ouderlijke hulpbronnen én de verdere omgeving:
 - Vragen naar de thuissituatie op 14-jarige leeftijd

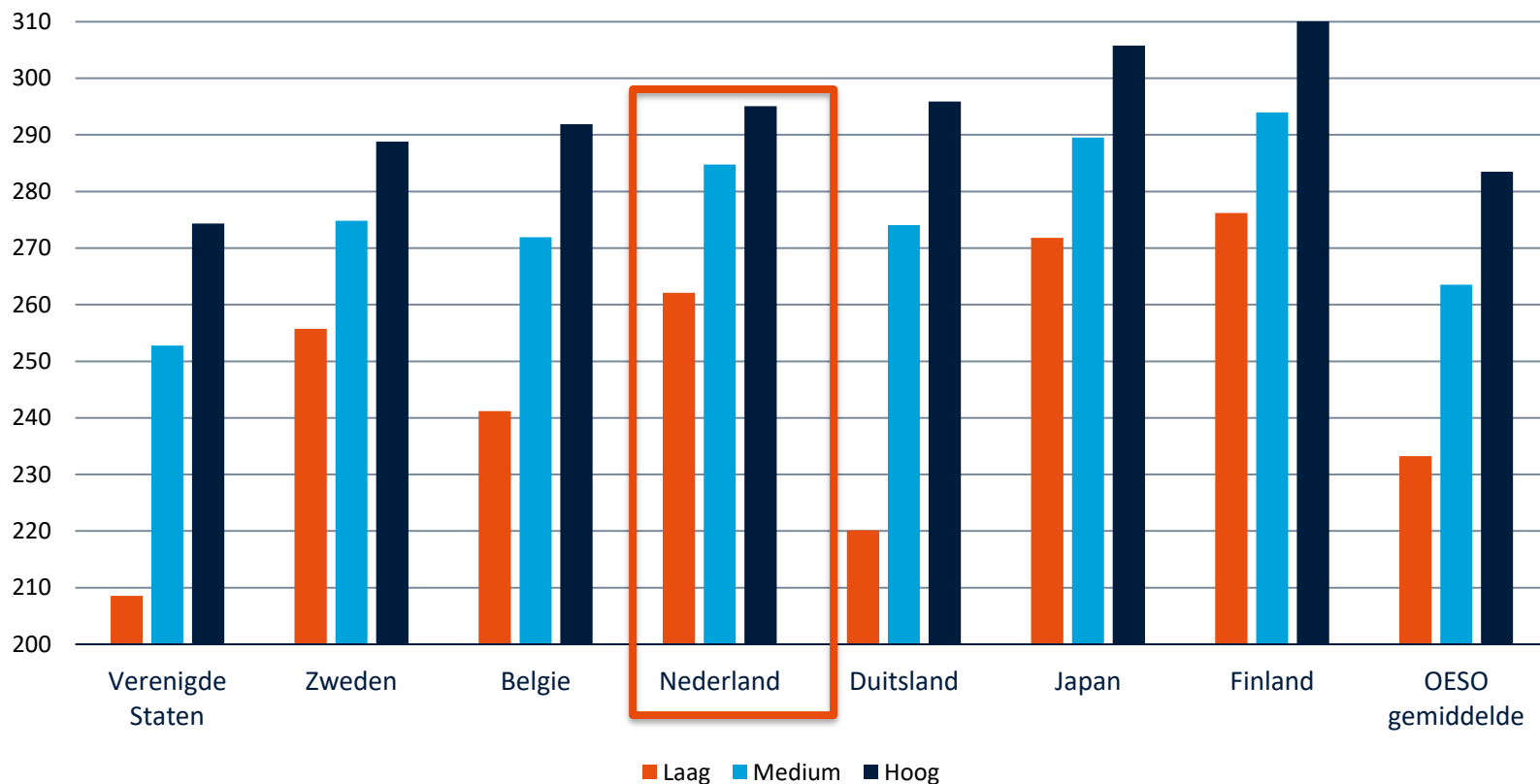
Ouderlijke hulpbronnen op 14-jarige leeftijd

Ouderlijke opleiding

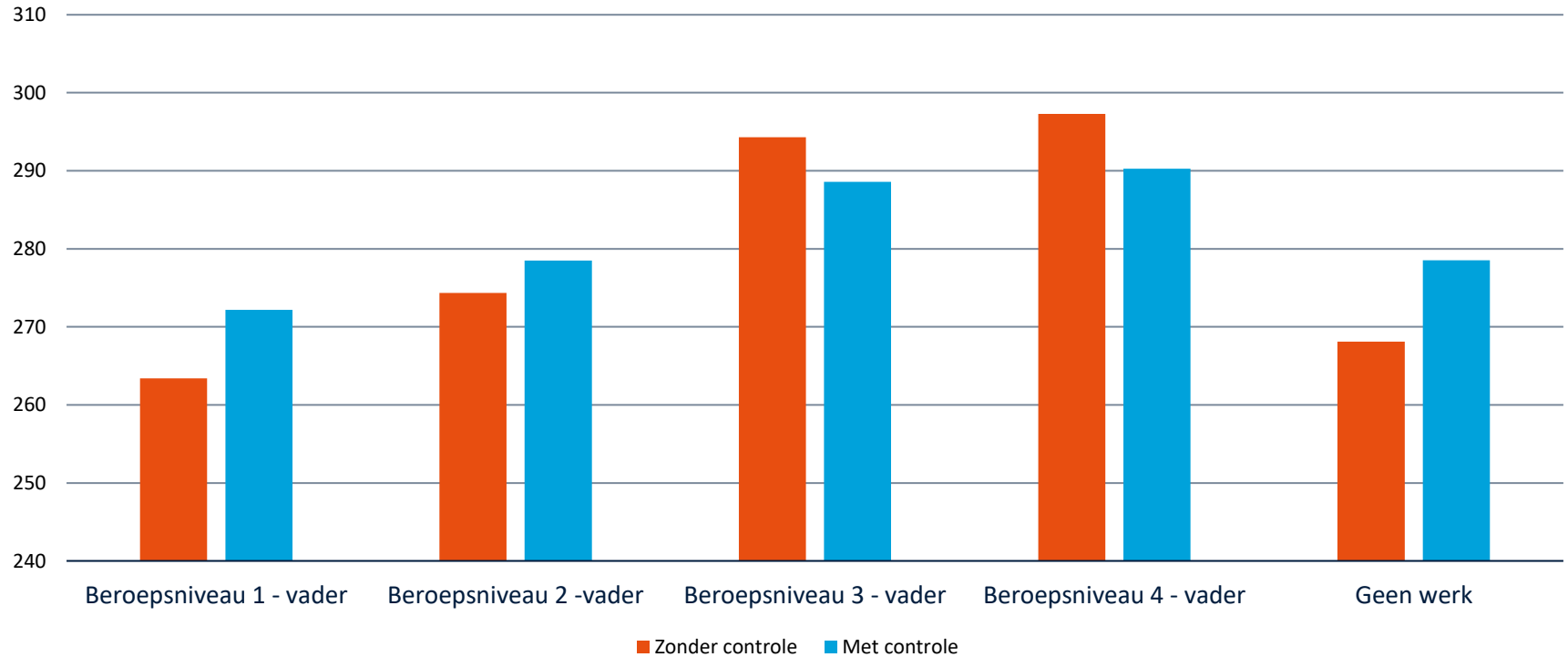
- Er is een **samenhang** tussen opleiding van de ouders en de gemiddelde kernvaardigheden van respondenten; óók na controle voor eigen opleiding

Ouderlijke opleiding – Internationaal perspectief

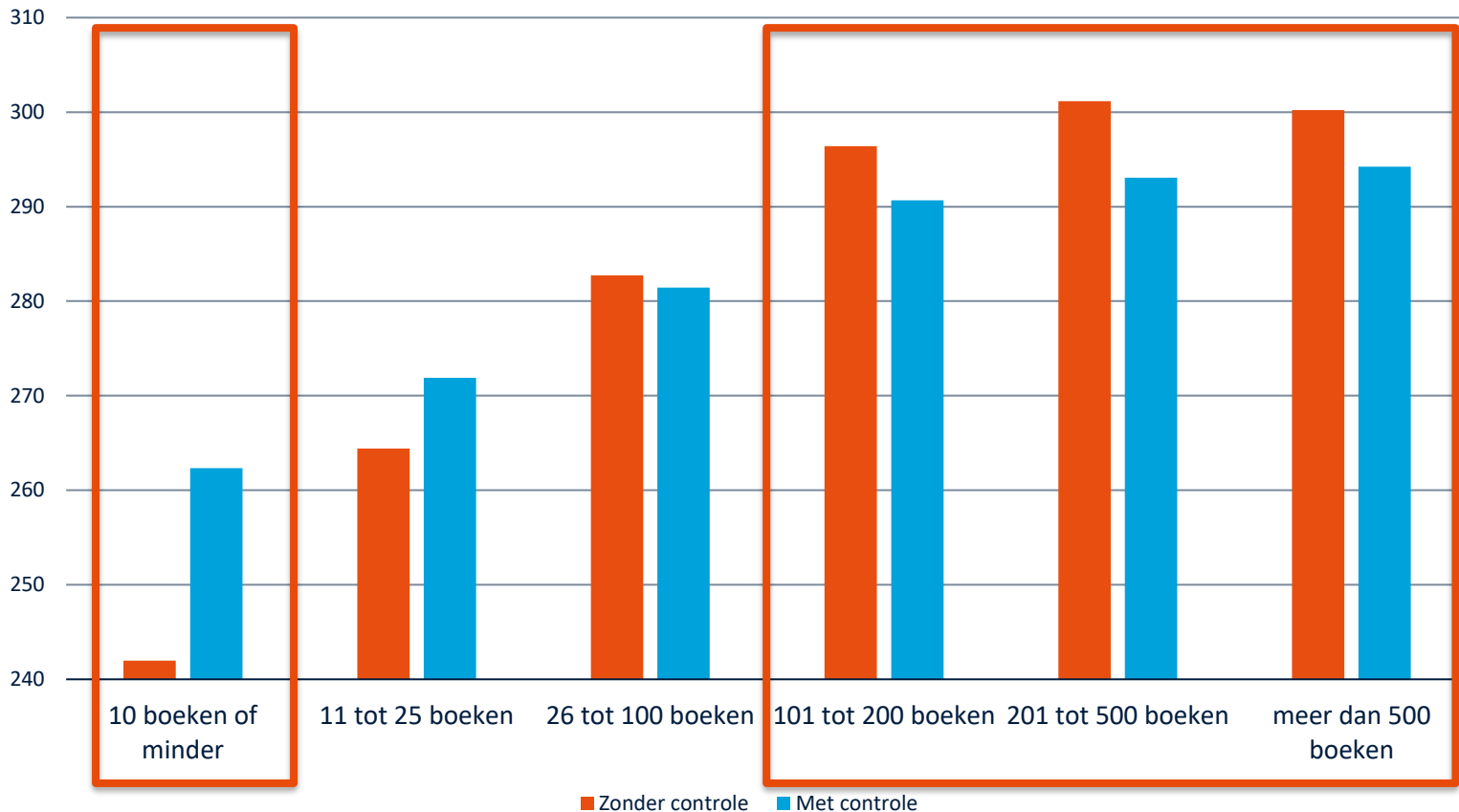
- Nederland behoort bij deze referentielanden tot de groep landen met relatief **kleine** verschillen naar opleidingsniveau van de ouders

Beroepsniveau

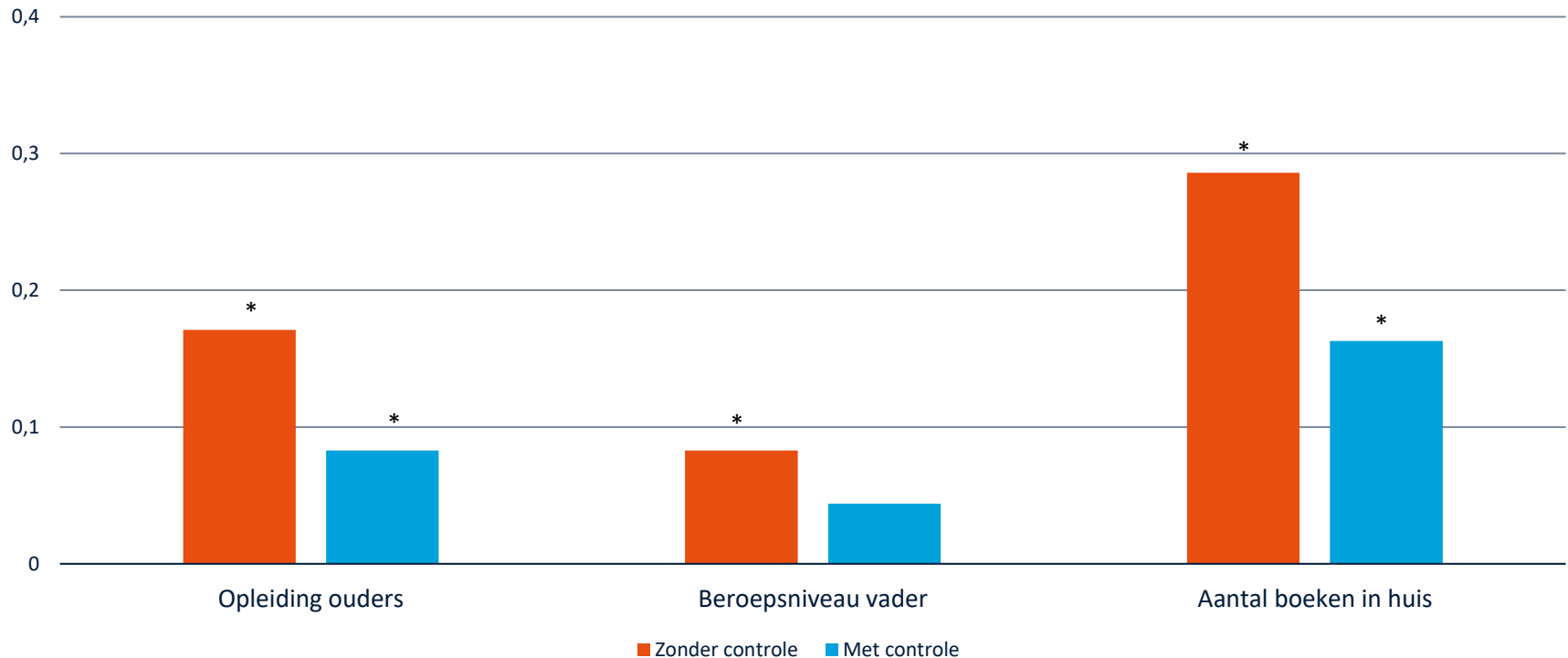
- De gemiddelde taalvaardigheid hangt **positief** samen met het beroepsniveau van de vader.
- Kinderen van vaders zonder werk scoren gemiddeld *niet* het laagst.

Aantal boeken in huis

- **Aanzienlijke verschillen** in gemiddelde taalvaardigheid uitgesplitst naar aantal boeken;
- Het verschil tussen ≤ 10 boeken en ≥ 100 boeken is 60 punten

Effectgroottes ouderlijke hulpbronnen

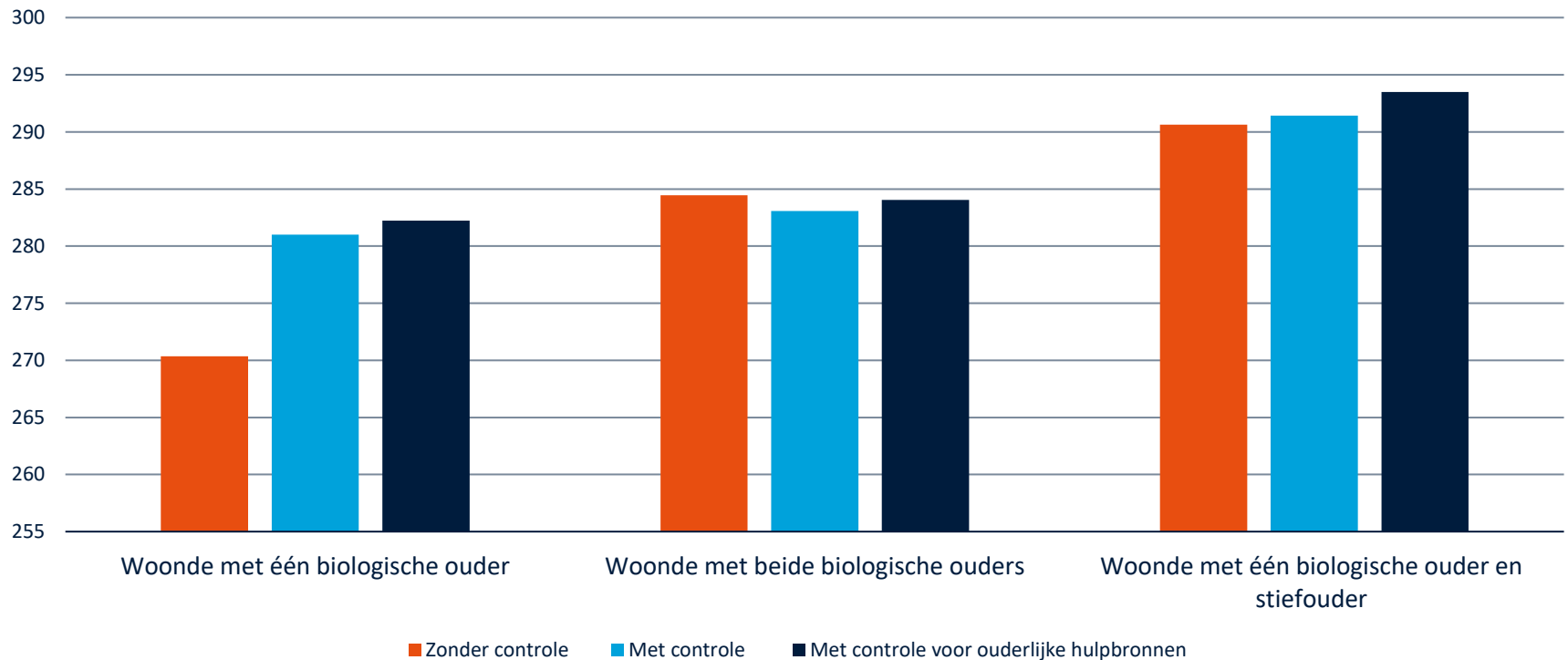
- Aantal boeken in huis de meest belangrijke hulpbron; gevolgd door opleiding van ouders. Beroepsniveau vader minder van belang.
- Aantal boeken in huis: indicator van stimulerende leeromgeving thuis

De omgeving op 14- jarige leeftijd

De invloed van de omgeving

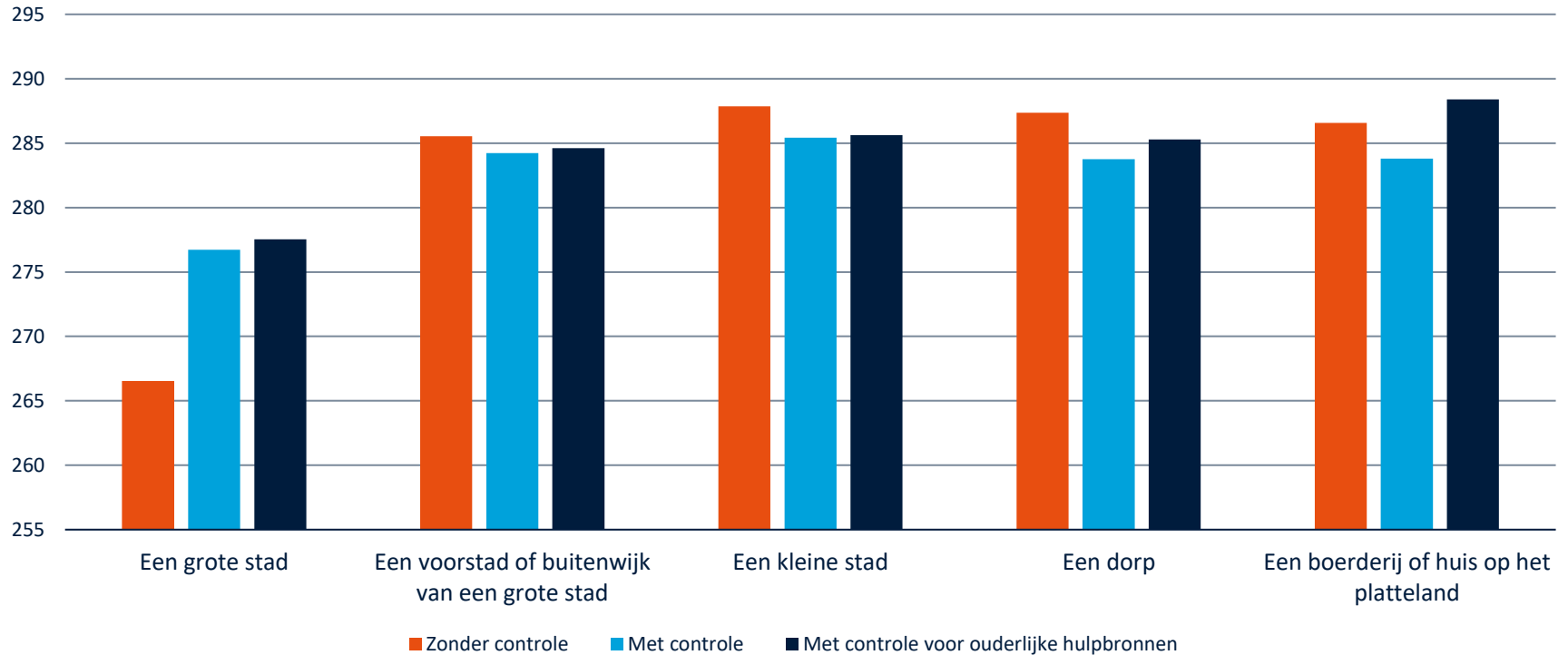
- Huishoudsamenstelling:
 - “Woonde met één ouder”, “Woonde met beide ouders”, of “Woonde met ouder en stiefouder”
- Urbanisatiegraad:
 - Van “een grote stad” tot “een boerderij of huis op het platteland”

Huishoudsamenstelling

- Respondenten die met één ouder woonden hebben gemiddeld de laagste taalvaardigheden
- Na controle voor achtergrondkenmerken en opleiding, nemen de verschillen sterk af

Urbanisatie

- Respondenten die in een grote stad woonden hebben gemiddeld de laagste taalvaardigheden;
- De variantie in de gemiddelde taalvaardigheden voor de andere urbanisatie-categorieën is klein.

Belangrijke nuances

- **Cross-sectionele gegevens:**
 - Resultaten tonen samenhang, geen causale verbanden, ondanks gebruik van retrospectieve vragen
- **Onderzoekspopulatie:**
 - Diverse groep van 16-65 jarigen; generatieverschillen alleen deels meegenomen
- **Sociale herkomst:**
 - Samenhang tussen ouderlijke hulpbronnen (zoals opleiding en beroep), maar indirecte relaties niet toetsbaar

De belangrijkste inzichten

- Ouderlijke hulpbronnen van belang voor ontwikkeling van vaardigheden:
 - Met name aantal boeken in het huishouden als indicator voor stimulerende thuisomgeving
- Er zijn initiële verschillen in taalvaardigheid uitgesplitst naar gezinssamenstelling en urbanisatie
 - Die verschillen nemen aanzienlijk af na controle voor verschillen in groepssamenstelling

